

Živana HEĐBELI*, Nikola MOKROVIĆ**

PREGLED UPRAVE U HRVATSKOJ OD 1945. DO 1990. GODINE

Izvlaček:

Pregled upravne ureditve na Hrvaškem od leta 1945 do 1990

V prispevku, pravzaprav pionirskem, je na enem mestu in na pregleden, deskriptiven način predstavljen pregled uprave na Hrvaškem v letih 1945-1990. Avtorja sta prispevek napisala na podlagi pravnih virov. V omenjenem časovnem obdobju so bili višji organi oblasti ministrstva, sekretariati, državni sekretariati, republiški sekretariati, samostojne uprave, upravne ustanove, sveti, zavodi, uprave, republiški komiteji, komiteji. Kot nižji organi so se pojavljali narodnoosvobodilni odbori, ljudski odbori, občine, okraji, mestne občinske skupnosti in skupnosti občin. Za arhiviste so organi uprave zelo pomembni, saj je velika večina gradiva, ki ga hranijo ali ga bodo še prevzeli državni arhivi, nastala prav pri njih. Zgodovina institucij omogoča arhivistične popise ustvarjalcev gradiva in gradiva samega. Nearhivistom pa naj prispevek služi kot izhodišče za raziskovanje oziroma uporabo relevantnih dokumentov.

Ključne besede:

Hrvaška, zgodovina institucij, organi uprave

Abstract:

Study of Croatian Administration from 1945 to 1990

In this paper, almost pioneering, clearly and in one place, based on legal sources, using a descriptive method, authors give a study of the Croatian administration from 1945 to 1990. During the mentioned period, higher governmental bodies were ministries, secretaries, state secretaries, republic secretaries, independent directions, administrative institutions, councils, directions, bureaus, republic committees, committees, etc. Lower bodies were national liberation councils, national councils, local authorities, counties, urban municipalities associations and local authorities associations. Governmental bodies are very important for archivists. A vast majority of records preserved by the state archives are created by administration work, as well as those records that are still to be delivered to the archives. History of institutions enables archival description of records creators and records themselves. For non-archivists this paper will serve as a starting point of research or use of relevant documents.

Key words:

Croatia, history of institutions, administration bodies

1 UVOD

2015. godine obilježavamo 70-u godišnjicu završetka Drugog svjetskog rata. Pobjeda antifašizma omogućila je stvaranje nove Jugoslavije, najpoznatije pod kasnijim nazivom - Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (SFRJ). Hrvatska je bila jedna od jugoslavenskih republika.

* Doc. dr. sc. Živana Heđbeli, znanstveni suradnik, viši arhivist, ravnateljica, Državni arhiv u Zagrebu, Opatička 29, 10000 Zagreb, Hrvatska, kontakt: zivana.hedbeli@gmail.com.

** Nikola Mokrović, Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću, Selska 112c, 10000 Zagreb, Hrvatska, kontakt: nikola.mokrovic@documenta.hr.

U ustavnim državama zakonodavnu djelatnost obavljaju parlamenti, sudskom se bave sudovi, a upravnom upravni aparat ili administracija. Uprava, putem provedbe zakona, obuhvaća cjelokupan život države i građana, osim područja sudbene i zakonodavne vlasti. Uprava u smislu organizacije podrazumijeva organe ili ustanove u kojima službenici obavljaju upravne poslove. Uprava u smislu djelatnosti su upravni činovi, briga države oko promicanja i unapređenja interesa države i njenih građana, djelovanje države u cilju opstanka i razvoja države kao zajednice, te poboljšanja unapređenja života njenih članova. Upravne se funkcije s vremenom sve više diferenciraju tj. iz zadataka koji su u početku jedinstveni i obavlja ih jedinstvena upravna organizacija izdvajaju se pojedini dijelovi u samostalne zadatke koje obavljaju posebne organizacije, što dovodi do horizontalne i vertikalne diferencijacije uprave.

Prema riječima tadašnjih teoretičara: „Pošto državna uprava predstavlja državnu delatnost, to je nesumljivo da se sadržina ove delatnosti menja sa promenom državnog uređenja, sa promenama koje nastaju u društvenom, ekonomskom i političkom sistemu.“, te: „U socijalističkoj državi, posle završene revolucije, državna uprava zahvata područja koja su bila nepoznata buržoaskoj državnoj upravi. Državna uprava dobija veoma aktivnu ulogu u izgradnji socijalizma, i to kako u regulisanju odnosa u oblasti privrede, tako i u regulisanju odnosa u oblasti društvenih službi i ostalih odnosa prema građanima i društvenim organizacijama“ (Popović, Dimitrijević, 1951, str. 11, 14-15).

Prava i dužnosti republike ostvaruje uprava. Republički organi, u okviru nadležnosti utvrđenih ustavom, donose zakone i druge propise i akte, brinu se o njihovu izvršavanju, obavljaju političko-izvršne i upravne poslove, poduzimaju odgovarajuće mjere i obavljaju druge zadatke kojima se ostvaruju prava i dužnosti i odgovornosti republike. Republička uprava obavlja stručne, društvene i druge poslove od interesa za republiku i za rad Sabora i Izvršnog vijeća Sabora (IVS). Republički organi uprave brinu se o funkcioniranju službe i unapređivanju rada u određenim oblastima odnosno granama uprave. Organi uprave rješavaju u upravnim stvarima kad, u okviru svoje nadležnosti, neposredno primjenjujući propise, rješavaju o pravima, obavezama ili pravnim interesima pojedinaca, pravnih osoba ili drugih stranaka. Organi uprave prate stanje u republici u oblastima za koje su osnovani, daju inicijativu za rješavanje pitanja u tim oblastima i odgovorni su za stanje u oblastima za koje su osnovani, obavljaju upravni nadzor i druge poslove.

Radom svakog tijela su, kao nusproizvod, nastali dokumenti potrebni samim tijelima za rad, građanima za ostvarivanje prava, a koje istraživači i znanstvenici koriste u razne druge svrhe. Na primjer, 9. svibnja 1960. g. donesen je Pravilnik o mjerama za sprečavanje i suzbijanje malarije: „Svaki mikroskopski utvrđen ili klinički sumnjiv slučaj oboljenja od malarije prijavljuje se organu uprave općinskog narodnog odbora (NO) nadležnom za poslove narodnog zdravlja na čijem području oboljela osoba ima prebivalište i na čijem se području oboljenje pojavilo.“ Oboljela osoba i njeni srodnici će, vjerojatno, relevantno gradivo koristiti u osobne svrhe, dok će istraživač koji proučava, recimo, povijest razvoja zdravstva u Hrvatskoj ili samu malariju iste dokumente koristiti u potpuno različite svrhe. Zadaća arhivista je svim korisnicima omogućiti korištenje dokumenta koji ih zanimaju prepuštajući svakom korisniku vrednovanje, interpretaciju, ocjene, donošenje vlastitih zaključaka (Službeni list DFJ/FNRJ/SFRJ (dalje u tekstu SL) br. 22 iz 1960. g.).

Poznavanje propisa je sa stajališta davanja informacija o gradivu i iz gradiva izuzetno važno i stoga jer dio propisa određuje koje vrste gradiva moraju nastati radom pojedinog tijela ili grane uprave. Na primjer, 18. lipnja 1969. g. uredbom je propisano

koju vrstu dokumenata i podataka čuva savezni organ uprave nadležan za geodetske poslove, a koje republički odnosno općinski organ (SL 29/1969).

Dio propisa određuje rokove čuvanja dokumenata, te npr. Uputstvo o vođenju matičnih knjiga iz 1968. g. određuje da se svi spisi koji su upotrijebljeni u postupku upisa u matične knjige smatraju spisima trajne vrijednosti (SL 42/1968). Poznavanje propisa arhivistima omogućava i utemeljeno vrednovanje gradiva te izradu općih i granskih popisa gradiva s rokovima njegova čuvanja, što je jedna od temeljnih zadaća arhivista. U arhivističkom smislu, vrednovanje je postupak kojim se procjenjuje vrijednost zapisa i utvrđuje rok do kojega će se čuvati određena vrsta gradiva ili jedinice gradiva, te se određuje postupak sa svakom vrstom odnosno jedinicom gradiva po isteku roka čuvanja. Jedan od kriterija vrednovanja, a to su kriteriji po kojima se određuje obveza, potreba i interesi te pojedinačna ili šira društvena korist od čuvanja gradiva do isteka ili po isteku određenoga roka, su i pravni propisi i standardi koji utvrđuju obveze i rokove čuvanja gradiva.

Poznajući propise svaki će arhivist, i korisnik registraturnog i arhivskog gradiva, znati koje su vrste dokumenata trebale nastati radom danog tijela, odnosno sačinjavaju gradivo fonda tog tijela, što uvelike olakšava i ubrzava korištenje gradiva.

Izostanak propisane vrste dokumenata u gradivu određenog fonda može indicirati više stvari: gradivo nije u potpunosti sačuvano, dio gradiva je pohranjen na drugom mjestu, gradivo je izlučeno, tijelo nije ispunjavalo sve svoje propisane zadaće ... Zadaća je arhivista korisnicima pružiti točne i vjerodostojne informacije o gradivu koje se ne nalazi u fondu pohranjenom u arhivu i relevantnim razlozima. Isto vrijedi i u obratnom slučaju, odnosno ako se u gradivu fonda nalaze dokumenti koji propisima nisu predviđeni.

Za arhiviste su organi uprave izuzetno bitni. Radom uprave nastala je ogromna većina gradiva pohranjenog u državnim arhivima, kao i ono koje će tek biti predano arhivima. Povijest institucija dio je arhivske znanosti.

2 RAZDOBLJE 1943. - 1950.

1. ožujka 1943. g. članovi Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) iz Hrvatske formirali su Inicijativni odbor Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH). 14. lipnja 1943. g. donesena je Rezolucija I. zasjedanja ZAVNOH-a (Narodne novine, službeni list FH/NRH/SRH/RH (dalje u tekstu NN) br. 1 iz 1945. g.). 29. studenoga 1943. g. donesena je Odluka o izgradnji Jugoslavije na federativnom principu. Osnovne organe narodne vlasti kod pojedinih naroda Jugoslavije predstavljaju Narodno-oslobodilački odbori (NOO) i ZAVNO- i (SL 1/1945).

9. svibnja 1944. g. ZAVNOH je vrhovno zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo i najviši organ državne vlasti u Hrvatskoj (NN 2/1945). ZAVNOH vrši sva prava koja pripadaju Federalnoj Državi Hrvatskoj (FDH), ukoliko ta prava ne spadaju u nadležnost njegovog Predsjedništva ili Narodne vlade Hrvatske (NVH). Odlukom od 9. svibnja 1944. g. u FDH sva vlast pripada narodu preko njegovih izabranih zastupnika u NOO-ima, i to od seoskog, općinskog i gradskog NOO-a, pa preko kotarskih, okružnih, oblasnih i pokrajinskih skupština do ZAVNOH-a. Upravnu podjelu Hrvatske na pokrajine, oblasti, okruge, kotare, općine, gradove i sela vrši ZAVNOH (NN 2/1945).

15. travnja 1945. g. NVH je najviši izvršni i naredbodavni organ državne vlasti u Hrvatskoj. NVH sačinjavaju: predsjednik, dva potpredsjednika i ministri: unutarnjih

poslova, pravosuđa, prosvjete, financija, industrije i rudarstva, trgovine i opskrbe, poljoprivrede i šumarstva, socijalne politike, narodnog zdravlja, građevina, obalnog pomorstva, ribolova i lokalnog saobraćaja (NN 2/1945). 25. srpnja 1945. g. ZAVNOH postaje Narodni sabor Hrvatske. 25. srpnja 1945. g. svi NOO-i mijenjaju naziv u NO-e (NN 3/1945).

31. januara 1946. g. proglašen je Ustav Federalne Narodne Republike Jugoslavije (FNRJ). Svaka narodna republika (NR) ima svoj ustav koji donosi samostalno. Narod ostvaruje svoju vlast preko slobodno izabranih predstavničkih organa državne vlasti, NO-a, koji su se, od mjesnih NO-a do skupština NR-a i narodne skupštine FNRJ, nastali i razvili u Narodnooslobodilačkoj borbi (NOB) protiv fašizma i reakcije, i koji su temeljna tekovina te borbe (SL 10/1946).

26. veljače 1946. g. ime Hrvatske kao NR u sastavu FNRJ glasi Narodna Republika Hrvatska (NRH). Naziv Narodni sabor Hrvatske mijenja se u Sabor NRH. Naziv Predsjedništvo Narodnog sabora Hrvatske mijenja se u Prezidijum Sabora NRH. Naziv Narodna Vlada Hrvatske mijenja se u Vlada NRH. 26. veljače 1946. g. ukida se Ministarstva obalnog pomorstva, ribolova i lokalnog saobraćaja i osniva Ministarstva rada (NN 34/1946). Zakonom od 21. svibnja 1946. g. NO-i su organi državne vlasti preko kojih narod vrši svoju vlast u administrativno-teritorijalnim jedinicama. NO-i su najviši organ državne vlasti u odnosima lokalnog značaja na svojem teritoriju. NO-i ostvaraju na svojem teritoriju i zadatke općeg značaja. NO-i su predstavnički organi. NO-i se osnivaju na području administrativno-teritorijalnih jedinica: mjesta (sela i manjih gradova), gradova, kotara, okruga odnosno oblasti (SL 43/1946).

18. siječnja 1947. g. donesen je Ustav NRH. Narod ostvaruje svoju vlast preko slobodno izabranih predstavničkih organa državne vlasti, NO-a, koji su od mjesnih NO-a do Sabora NRH nastali i razvili se u NOB-u protiv fašizma i reakcije i koji su temeljna tekovina te borbe. Sabor NRH predstavnik je narodnog suvereniteta i vrhovni organ državne vlasti NRH. Vlada NRH je najviši izvršni i upravni organ državne vlasti NRH. Ministarstva su: Ministarstvo financija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo industrije i rudarstva, Ministarstvo trgovine i opskrbe, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo šumarstva, Ministarstvo rada, Ministarstvo građevina, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo narodnog zdravlja, Ministarstvo socijalnog staranja, Ministarstvo komunalnih poslova. NO-i jesu organi državne vlasti administrativno-teritorijalnih jedinica. Preko NO-a narod vrši svoju vlast u administrativno-teritorijalnim jedinicama: mjestima (selima i malim gradovima), gradovima, gradskim rajonima, kotarima, okruzima i oblastima (NN 7/1947).

28. lipnja 1947. g. administrativno-teritorijalne jedinice na području NRH su: Oblast Dalmacija, kotari, gradovi, gradski rajoni, gradska naselja i područja mjesnih NO-a. Kotara sveukupno ima 81, a gradova sveukupno 18 (NN 60/1947). 25. rujna 1947. g. proširena je važnost Ustava, zakona i drugih propisa NRH na područje Istre, gradova Rijeke i Zadra te otoka Lastova, koji su po ugovoru o miru s Italijom pripojeni teritoriju FNRJ. 25. rujna 1947. g. osnovana su Ministarstvo drvne industrije, Ministarstvo ribarstva i Ministarstvo lokalnog saobraćaja (NN 87/1947).

22. siječnja 1948. g. osnivaju se Ministarstvo industrije i Ministarstvo rudarstva (NN 8/1948). 16. listopada 1948. g. doneseno je Opće uputstvo o osnivanju povjereništava u kotarskim i gradskim NO-ima i reorganizaciji upravnog aparata NO-a (SL 89/1948). 18. listopada 1948. g. donesena je Uredba o organiziranju povjereništva u kotarskim, gradskim i rajonskim NO-ima, te Oblasnom NO-u Dalmacije i reorganizaciji upravnog aparata NO-a (NN 84/1948).

13. siječnja 1949. g. ukida se Ministarstva rudarstva NRH, a Ministarstvo lokalnog saobraćaja NRH mijenja naziv u Ministarstvo saobraćaja NRH (NN 5/1949). 24. ožujka u svim se jugoslavenskim republikama, osim u Crnoj Gori, ustanovljavaju oblasti, administrativno-teritorijalne jedinice koje ujedinjavaju više kotareva, i u kojima se osnivaju oblasni NO-i kao najviši lokalni organi državne vlasti i uprave (SL 26/1949). 8. travnja administrativno-teritorijalne jedinice na području NRH jesu: oblasti, kotari, gradovi, gradski rajoni, gradska naselja i područja mjesnih NO-a. NRH ima 6 oblasti, 88 kotara, 24 grada. Grad Zagreb, kao glavni grad NRH, nalazi se izvan područja oblasti (NN 29/1949). 28. travnja osnovano je Ministarstvo za državne nabavke NRH (NN 36/1949). Zakonom od 28. svibnja 1949. g. NO-i jesu lokalni organi državne vlasti u administrativno-teritorijalnim jedinicama: mjestima, gradovima, gradskim rajonima i naseljima, kotarevima i oblastima (SL 49/1949).

5. svibnja 1950. g. ukidaju se Ministarstvo industrije, Ministarstvo drvne industrije i Ministarstvo komunalnih poslova Vlade NRH, a osnivanju Ministarstvo državnih poljoprivrednih dobara i Ministarstvo za nauku i kulturu Vlade NRH, Savjet za prerađivačku industriju, Savjet za poljoprivredu i šumarstvo, Savjet za promet robom, Savjet za lokalnu privredu i Savjet za energetiku i ekstraktivnu industriju Vlade NRH (NN 20/1950). 17. svibnja administrativno-teritorijalne jedinice na području NRH su: oblasti, kotari, gradovi, gradski rajoni, gradska naselja i područja mjesnih NO-a. Oblasti ima 6, kotara 89, 18 gradova izvan sastava kotara i 40 gradova u sastavu kotara (NN 27/1950). 24. svibnja osnivaju se Komitet za lokalnu industriju i zanatstvo, Komitet za komunalne poslove, Komitet za vodoprivredu, Generalna direkcija prehrambene industrije, Generalna direkcija metalne industrije, Generalna direkcija drvne industrije, Generalna direkcija kemijske industrije, Generalna direkcija odjeće i obuće, Generalna direkcija za elektroprivredu, Generalna direkcije za uglj (NN 26/1950). 11. kolovoza osnivaju se Generalna direkcija građevinske industrije, Generalna direkcija za građevinarstvo (NN 41/1950), a 17. kolovoza Generalna direkcija državnih poljoprivrednih dobara (NN 43/1950). 11. rujna gradova izvan sastava kotara ima 24 i 34 u sastavu kotara (NN 48/1950). 21. listopada osniva se Generalne direkcije za nemetale (NN 55/1950), a 7. prosinca 1950. g. Komitet za pomorstvo (NN 62/1950).

3 RAZDOBLJE 1951. - 1960.

27. travnja 1951. g. Vlada NRH sastoji se od: Predsjedništva Vlade, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva financija, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Ministarstva rada, Savjeta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti, Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu, Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, Privrednog savjeta, Savjeta za energetiku i ekstraktivnu industriju, Savjeta za prerađivačku industriju, Savjeta za građevinarstvo i komunalne poslove, Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo, Savjeta za promet robom (NN 27/1951).

18. travnja 1952. g. NRH se dijeli na kotare, gradove, gradske općine i općine. Kotara ima 88, gradova 7. Gradskih općina ima 60. Grad Zagreb je glavni grad. U sastav gradova, pored užeg područja grada, ulaze i mjesta (sela) odnosno općine. U sastavu općina su sela, trgovišta i gradići (NN 16/1952).

13. siječnja 1953. g. donesen je Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti. Teritorij FNRJ sastavljen je od teritorija NR-a i čini jedinstveno državno, privredno i carinsko područje. Republička narodna skupština je predstavnik narodnog suvereniteta i najviši organ vlasti NR-a. Prava NR-a vrši republička narodna skupština neposredno i preko izvršnog vijeća (IV) kao svog

izvršnog organa. Određene poslove vrše republički organi uprave prema smjernicama i pod nadzorom izvršne vlasti. Republičku skupštinu sačinjavaju dva doma: republičko vijeće i vijeće proizvođača. Predstavljaju NR-a, staranje o izvršenju zakona, nadzor nad radom republičke uprave, nadzor u pogledu zakonitosti rada NO-a i druge izvršne poslove iz nadležnosti NR-a narodna skupština povjerava IV-u. Za neposredno vršenje određenih izvršnih poslova iz nadležnosti NR-a osnivaju se republička državna tajništva i drugi republički organi uprave, kao i savjeti. NO-i su osnovni organi vlasti radnog naroda i najviši organi vlasti općine, grada i kotara (SL 3/1953).

6. veljače 1953. g. Sabor NRH je predstavnik narodnog suvereniteta i najviši organ vlasti NRH. Za neposredno vršenje određenih izvršnih poslova iz nadležnosti republičkih organa vlasti, obrazuju se državni sekretarijati, samostalne uprave, upravne ustanove i drugi samostalni organi uprave. Za vršenje poslova društvenog upravljanja od općeg interesa u oblasti prosvjete, nauke i kulture, narodnog zdravlja i socijalne zaštite i za vršenje upravnih poslova iz nadležnosti republičkih organa u ovim oblastima osnivaju se savjeti. Državni sekretarijati jesu: Državni sekretarijat za unutrašnje poslove, Državni sekretarijat za pravosudnu upravu, Državni sekretarijat za poslove narodne privrede, Državni sekretarijat za poslove budžeta i državnu administraciju. Republički savjeti jesu: Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu, i Savjet za narodno zdravlje i socijalnu politiku. NO-i, kao organi narodnog samoupravljanja, su osnovni organi vlasti radnog naroda i najviši organi vlasti općine, grada i kotara (NN 9/1953).

6. veljače 1954. g. Državni sekretarijat za poslove budžeta i državnu administraciju postaje Državni sekretarijat za poslove opće uprave i budžet (NN 8/1954). 25. listopada 1954. g. donesen je Zakon o važenju Ustava, zakona i drugih saveznih pravnih propisa na teritoriju koji je Međunarodnim sporazumom proširena civilna uprava FNRJ. Na području kotara Buje prava i dužnosti republičkih organa vrše organi vlasti NRH (SL 45/1954).

26. travnja 1956. g. organi uprave u NRH su državni sekretarijati: Državni sekretarijat za unutrašnje poslove, Državni sekretarijat za pravosudnu upravu, Državni sekretarijat za poslove financija. Sekretarijati IV-a jesu: Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju, Sekretarijat za opće privredne poslove, Sekretarijat za industriju, Sekretarijat za robni promet, Sekretarijat za poljoprivredu, Sekretarijat za šumarstvo, Sekretarijat za saobraćaj, Sekretarijat za građevinarstvo, urbanizam i komunalne poslove, Sekretarijat za rad, Sekretarijat za opću upravu. Zavodi su: Zavod za privredno planiranje, Zavod za statistiku. Republički savjeti jesu: Savjet za prosvjetu, Savjet za kulturu i nauku, Savjet za narodno zdravlje, Savjet za socijalnu zaštitu (NN 23/1956). 11. prosinca 1956. g. osniva se Sekretarijat narodne obrane (NN 72/1956).

13. lipnja 1958. g. osniva se Državni sekretarijat za robni promet, koji nastavlja poslove dotadašnjeg Sekretarijata za robni promet (NN 25/1958).

4 RAZDOBLJE 1961. - 1970.

24. lipnja 1961. g. republički savjeti su: Savjet za prosvjetu, Savjet za kulturu, Savjet za naučni rad, Savjet za narodno zdravlje, Savjet za socijalnu zaštitu (NN 27/1961).

10. srpnja 1962. g. sekretarijati IVS-a jesu: Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju, Sekretarijat za opće privredne poslove, Sekretarijat za industriju i građevinarstvo, Sekretarijat za poljoprivredu, Sekretarijat za šumarstvo, Sekretarijat

za saobraćaj i pomorstvo, Sekretarijat za urbanizam, stambene i komunalne poslove, Sekretarijat za rad, Sekretarijat za republički budžet i opću upravu (NN 28/1962).

7. travnja 1963. g. donesen je Ustav SFRJ. Ustavom je određeno da sve oblike upravljanja, uključujući i političku vlast, stvaraju radnička klasa i čitav radni narod za sebe da bi se organiziralo društvo kao slobodna zajednica proizvođača, i to ostvaruju i odlučivanjem građana o svim društvenim poslovima neposredno ili preko delegata koje biraju u predstavnička tijela društveno-političkih zajednica (DPZ) i u druge organe društvenog samoupravljanja. Funkcije vlasti što ih utvrđuje ustav povjeravaju se predstavničkim tijelima DPZ-a kao teritorijalnim organima društvenom samoupravljanja. SFRJ sačinjavaju socijalističke republike (SR). Samoupravljanje građana u općini politička je osnova jedinstvenog društveno-političkog sistema. Predstavničko tijelo DPZ-a jest skupština, koju sačinjavaju delegati građana i radnih ljudi u radnim zajednicama. Skupštinu općine sačinjavaju općinsko vijeće i vijeće radnih zajednica. Skupština je najviši organ vlasti i organ društvenog samoupravljanja, u okviru prava i dužnost DPZ-a. U DPZ-u se osnivaju kolegijalni političko-izvršni organi skupštine. Skupština DPZ-a osniva organe uprave. Općina je osnovni DPZ-e. U mjesnoj zajednici (MZ), kao samoupravnoj zajednici građana seoskih i gradskih naselja, građani neposredno ostvaruju samoupravljanje u oblasti djelatnosti što služe neposrednom zadovoljavanju potreba radnih ljudi i njihovih porodica. Kotari se osnivaju za obavljanje poslova od zajedničkog interesa za dvije ili više općina. Republika je državna socijalistička demokratska zajednica zasnovana na vlasti radnog naroda i samoupravljanju (SL 14/1963).

9. travnja 1963. g. donesen je Ustav Socijalističke Republike Hrvatske (SRH). Funkcije vlasti utvrđena ustavom povjeravaju se predstavničkim tijelima DPZ-a kao teritorijalnim organima društvenog samoupravljanja. Teritorij SRH sačinjavaju područja općina utvrđena zakonom. DPZ-i su općine, kotari i Republika. Osnovni DPZ-e je općina. Samoupravljanje građana u općini je osnova jedinstvenog društveno-političkog sistema. Funkciju vlasti i upravljanja društvenim poslovima vrše predstavnička tijela kao opći organi društvenog samoupravljanja DPZ-a i njima odgovorni organi. Predstavničko tijelo DPZ-a jest skupština. Skupština je najviši organ vlasti i organ društvenog samoupravljanja u okviru prava i dužnosti DPZ-a. U DPZ-ima se osnivaju političko-izvršni organi skupštine. Skupština osniva organe uprave. Kotar čine općine koje su povezane zajedničkim interesima privrednog, socijalnog i kulturnog razvoja.

Sabor SRH je najviši organ vlasti i organ društvenog samoupravljanja. Sabor SRH sačinjavaju: Republičko vijeće, Privredno vijeće, Prosvjetno-kulturno vijeće, Socijalno-zdravstveno vijeće, Organizaciono-političko vijeće. Izvršno vijeće Sabora (IVS) je organ Sabora kome se povjerava političko-izvršna funkcija u okviru prava i dužnosti Republike.

9. travnja 1963. g. republički sekretarijati su: Republički sekretarijat za unutrašnje poslove, Republički sekretarijat za pravosudne poslove, Republički sekretarijat za poslove financija, u čijem je sastavu Uprava za zemljišno-imovinske odnose, Republički sekretarijat za budžet i opću upravu, Republički sekretarijat za školstvo i obrazovanje, Republički sekretarijat za kulturu, Republički sekretarijat za narodno zdravlje, Republički sekretarijat za socijalnu zaštitu, Republički sekretarijat za industriju, Republički sekretarijat za poljoprivredu, Republički sekretarijat za šumarstvo, Republički sekretarijat za robni promet, Republički sekretarijat za saobraćaj i pomorstvo, Republički sekretarijat za urbanizam, stambene i komunalne poslove, Republički sekretarijat za rad, Republički sekretarijat za narodnu obranu, Republički sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju, Republički sekretarijat za

opće privredne poslove. Republički zavodi su: Republički zavod za planiranje, Republički zavod za statistiku. Uprave i zavodi pod nadzorom republičkih sekretarijata su: Geodetska uprava, Uprava za neprivredne investicije, Hidrometeorološki zavod, Zavod za unapređenje školstva, Zavod za unapređenje stručnog obrazovanja, Zavod za socijalni rad, Zavod za tehničku pomoć, Zavod za cijene (NN 15/1963).

Prema zakonu od 6. veljače 1965. g. u vršenju poslova iz svog djelokruga, savezni organi uprave saobraćaju s republičkim organima uprave neposredno, s kotarskim i općinskim organima preko republičkih organa uprave, a mogu i neposredno (SL 7/1965).

22. travnja 1965. g. Republički sekretarijati su: Republički sekretarijat za unutrašnje poslove, Republički sekretarijat za narodnu obranu, Republički sekretarijat za pravosuđe i opću upravu, Republički sekretarijat za financije, Republički sekretarijat za privredu, Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Republički sekretarijat za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu, Republički sekretarijat za rad. Republički zavodi su Republički zavod za planiranje i Republički zavod za statistiku. Određene stručne poslove od interesa za Republiku i pojedine upravne poslove iz nadležnosti Republike obavljaju: Savjet za naučni rad, Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Zavod za unapređivanje stručnog obrazovanja, Zavod za urbanizam, stambene i komunalne poslove, Zavod za tehničku suradnju, Hidrometeorološki zavod. Republička uprava vrši poslove u okviru prava i dužnosti Republike, kao i stručne, društvene i druge poslove od interesa za Republiku i za rad Sabora i IVS-a (NN 16/1965).

25. ožujka 1965. g. u SRH postoje općine i kotari. Općina se osniva za područje jednog ili više mjesta koja su povezana zajedničkim interesima građana i ako na tom području postoje uvjeti za zajedničko rješavanje potreba građana i za neposredno ostvarivanje samoupravljanja građana (NN 13/1965).

23. veljače 1967. g. u SRH se ukidaju kotari kao DPZ-i. Kotarski organi prestaju s radom 31. ožujka 1967. godine. DPZ-i su općine i Republika (NN 9/1967).

25. rujna 1968. g. Geodetska uprava, do sada organ u sastavu RS za financije, izdvaja se iz RS i nastavlja rad kao republički organ uprave pod nazivom Republička geodetska uprava. Republički organi uprave jesu: Republički sekretarijat za unutrašnje poslove, Republički sekretarijat za narodnu obranu, Republički sekretarijat za pravosuđe i opću upravu, Republički sekretarijat za financije, Republički sekretarijat za privredu, Republički sekretarijat za vodoprivredu, Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Republički sekretarijat za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu, Republički sekretarijat za rad, Republička geodetska uprava. Republički savjet je Republički savjet za naučni rad. Organizacije koje provode poslove od interesa za Republiku jesu: Republički zavod za planiranje, Republički zavod za statistiku, Republički zavod za javnu upravu, Republički zavod za socijalni rad, Republički zavod za urbanizam, stambene i komunalne poslove, Republički zavod za tehničku suradnju, Republički hidrometeorološki zavod. Skupštine DPZ-a osnivaju organe uprave, savjete i organizacije koje obavljaju poslove od interesa za DPZ-e (NN 40/1968).

16. srpnja 1970. g. osniva se Republički savjet za boračka i invalidska pitanja (NN 31/1970), a 13. listopada Republički savjet za informatiku (NN 45/1970).

5 RAZDOBLJE 1971. - 1980.

15. srpnja 1971. g. republički organi uprave jesu: Republički sekretarijat za unutrašnje poslove, Republički sekretarijat za narodnu obranu, Republički sekretarijat za pravosuđe i opću upravu, Republički sekretarijat za financije, Republički sekretarijat za industriju, trgovinu i zanatstvo, Republički sekretarijat za pomorstvo, saobraćaj i veze, Republički sekretarijat za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo, Republički sekretarijat za urbanizam, građevinarstvo, stambene i komunalne poslove, Republički sekretarijat za vodoprivredu, Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Republički sekretarijat za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu, Republički sekretarijat za rad, Republička geodetska uprava, Republička uprava za imovinsko-pravne poslove. Republički savjeti jesu: Republički savjet za naučni rad, Republički savjet za boračka i invalidska pitanja, Republički savjet za informatiku, Republički savjet za turizam. Organizacije koje obavljaju poslove od interesa za Republiku jesu: Republički zavod za planiranje, Republički zavod za statistiku, Republički zavod za cijene, Republički zavod za javnu upravu, Republički zavod za socijalni rad, Republički zavod za tehničku suradnju, Republički hidrometeorološki zavod (NN 31/1971).

19. kolovoza 1971. g. donesena je Odluka o osnivanju i radu međurepubličkih komiteta. U međurepubličkim komitetima republike i autonomne pokrajine (AP) usklađuju stavove o prijedlozima za unapređivanje politike federacije iza donošenje saveznih zakona i drugih akata, kao i za donošenje propisa za izvršenje saveznih zakona i drugih akata. Međurepublički komiteti jesu: Međurepublički komitet za razvojnu politiku, Međurepublički komitet za monetarni sustav, Međurepublički komitet za vanjskotrgovinski i devizni sustav, Međurepublički komitet za tržište, Međurepublički komitet za financije (SL 37/1971).

21. veljače 1974. g. donesen je Ustav SFRJ. Radnička klasa i svi radni ljudi nosioci su vlasti i upravljanja drugim društvenim poslovima. Radni ljudi organiziraju se na samoupravnoj osnovi u organizacije udruženog rada (OUR), MZ-e, samoupravne interesne zajednice (SIZ) i druge samoupravne organizacije i zajednice te utvrđuju koje zajedničke interese, prava i dužnosti u njima ostvaruju. Ustavom i statutom DPZ-a utvrđuju se zajednički interesi i funkcije vlasti te upravljanja drugim društvenim poslovima koje radni ljudi, narodi i narodnosti ostvaruju u DPZ-ima. Funkcije vlasti i upravljanja drugim društvenim poslovima u DPZ-ima obavljaju skupštine i njima odgovorni organi. Općina je samoupravni i osnovni DPZ-e, utemeljena na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi. Skupština je organ društvenog samoupravljanja i najviši organ vlasti u okviru prava i dužnosti DPZ-a. U skupštini se osnivaju vijeće udruženog rada, vijeće MZ-a, odnosno vijeće općina, i društveno-političko vijeće. U republikama se osniva predsjedništvo republike koje predstavlja republiku te vrši druga prava i dužnosti utvrđena ustavom. U DPZ-ima osniva se, kao izvršni organ skupštine, izvršno vijeće odnosno drugi odgovarajući kolegijalni izvršni organ. Skupština DPZ-a osniva organe uprave (SL 9/1974).

22. veljače 1974. g. donesen je Ustav SRH. Ustavom utvrđene funkcije vlasti i upravljanja drugim društvenim poslovima u DPZ-ima obavljaju skupštine DPZ-a i njima odgovorni organi. DPZ-i su općine, gradske zajednice općina, zajednice općina i Republika. Skupština je organ društvenog samoupravljanja i najviši organ vlasti u okviru prava i dužnosti DPZ-a. U skupštini se osnivaju vijeće udruženog rada, vijeće MZ-a, odnosno vijeće općina i društveno političko vijeće. U DPZ-u se osniva, kao izvršni organ skupštine, izvršno vijeće odnosno drugi odgovarajući kolegijalni izvršni organ. Skupština DPZ-a osniva organe uprave. Republički organi su Sabor SRH, Predsjedništvo SRH, Savjet Republike, IVS i organi republičke uprave. Za obavljanje poslova državne

uprave iz nadležnosti Republike osnivaju se republički sekretarijati i drugi republički organi uprave. Za obavljanje određenih poslova iz nadležnosti Republike zakonom se mogu osnivati savjeti i drugi republički organi i organizacije (NN 8/1974).

27. lipnja 1974. g. ustanovljavaju se: Međurepublički komitet za oblast financija, Međurepublički komitet za oblast monetarnog sustava, Međurepublički komitet za oblast vanjskotrgovačkog i deviznog sustava, Međurepublički komitet za oblast tržišta (SL 33/1974).

26. ožujka 1975. g. osnivaju se Savjet za međunarodne odnose, Savjet za zaštitu ustavnog poretka, Savjet za pitanja društvenog uređenja, i Savjet za privredni razvoj i ekonomsku politiku (NN 12/1975).

20. srpnja 1977. g. osniva se Republički komitet za odnose s inozemstvom (NN 31/1977).

23. ožujka 1978. g. Organi uprave osnivaju se kao sekretarijati, uprave, komiteti kao i drugi organi uprave. Skupštine DPZ-a osnivaju organe uprave, zavode i druge organizacije i službe (NN 16/1978). 17. travnja republički savjeti su i Savjet za pitanja zdravlja, socijalne politike i rada, i Savjet za pitanja obrazovanja, nauke, kulture i fizičke kulture (NN 17/1968). 19. travnja 1978. g. funkcije državne uprave obavljaju, u okviru prava i dužnosti DPZ-a, kolegijalni izvršni organi DPZ-a (izvršni organi) i organi uprave DPZ-a (organi uprave) (SL 23/1978).

17. srpnja 1979. g. društvene savjete mogu zajednički osnivati, u ostvarivanju svojih prava, obaveza i odgovornosti, organi DPZ-a, društveno političke organizacije (DPO), određene znanstvene stručne i druge samoupravne organizacije i zajednice i društvene organizacije (SL 34/1979).

20. rujna 1979. g. republički sekretarijati jesu: Republički sekretarijat za narodnu obranu, Republički sekretarijat za unutrašnje poslove, Republički sekretarijat za pravosuđe i upravu, Republički sekretarijat za financije. Republički komiteti jesu: Republički komitet za energetiku, industriju, rudarstvo i zanatstvo, Republički komitet za pomorstvo, saobraćaj i veze, Republički komitet za robni promet, Republički komitet za turizam, Republički komitet za poljoprivredu i šumarstvo, Republički komitet za vodoprivredu, Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline, Republički komitet za odnose s inozemstvom, Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu, Republički komitet za znanost, tehnologiju i informatiku, Republički komitet za zdravstvenu i socijalnu zaštitu, Republički komitet za boračka i invalidska pitanja, Republički komitet za rad i zapošljavanje, Republički komitet za informiranje. Republička geodetska uprava je republička uprava. Republički zavodi jesu: Republički zavod za društveno planiranje, Republički zavod za statistiku, Republički zavod za javnu upravu, Republički zavod za socijalni rad, Republički zavod za tehničku suradnju, Republički hidrometeorološki zavod (NN 44/1979).

6 RAZDOBLJE 1981. - 1990.

13. travnja 1982. g. općine, gradske i regionalne zajednice koje se osnivaju kao DPZ-i, AP-i i republike osnivaju komitete za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu (ONO i DSZ) (SL 21/1982). 28. rujna osniva se Komitet za ONO i DSZ SRH (NN 43/1982).

21. srpnja 1983. g. republički zavodi i republičke direkcije jesu: Republički zavod za društveno planiranje, Republički zavod za statistiku, Republički zavod za javnu

upravu, Republički zavod za socijalni rad, Republički zavod za tehničku suradnju, Republički hidrometeorološki zavod, Republička direkcija za robne rezerve. Prestaje s radom Direkcija za republičke robne rezerve, organ u sastavu Republičkog komiteta za robni promet, i nastavlja sa radom kao Republička direkcija za robne rezerve (NN 33/1983).

23. travnja 1984. g. DPZ-i osnivanju savjet za sigurnost prometa na cestama (NN 18/1984). 21. lipnja 1984. g. DPZ-i, OUR-i, radne organizacije, složene organizacije udruženog rada (SOUR) i MZ-i osnivaju komitete ONO i DSZ (NN 27/1984).

30. siječnja 1986. g. doneseni su Amandmani XI do XXVI na Ustav SRH. Općine u gradu obavezno se udružuju u gradsku zajednicu općina. Općine koje čine prostornu i društveno-ekonomsku cjelinu udružuju se u zajednicu općina (NN 5/1986).

25. srpnja 1990. g. doneseni su Amandmani LXIV. do LXXV. na Ustav SRH. U nazivu Ustava i u njegovim odredbama riječ "Socijalistička" ispred riječi "Republika Hrvatska" briše se. Za obavljanje poslova državne uprave iz nadležnosti Republike osnivaju se ministarstva i drugi republički organi uprave. U odredbama Ustava riječi "predsjednik Predsjedništva" zamjenjuju se riječima "predsjednik Republike", riječi "Izvršno vijeće Sabora" riječima "Vlada Republike Hrvatske", a riječi "republički sekretar" riječju "ministar".

25. srpnja 1990. g. donesen je Ustavni zakon za provođenje Amandmana LXIV. do LXXV. na Ustav SRH. Na dan stupanja na snagu ovoga zakona prestaju postojati zajednice općina na teritoriju Republike Hrvatske (RH), Sabor SRH, Predsjedništvo SRH, Izvršno vijeće Sabora te republički sekretarijati i republički komiteti, nastavljaju s radom kao Sabor RH, Predsjedništvo RH, Vlada RH odnosno republička ministarstva.

7 ZAKLJUČAK

Aktivnu ulogu državne uprave naglasili su i socijalistički teoretičari. Hrvatska, kao i ostale republike bivše SFRJ, temelji svoje uređenje na uređenju Jugoslavije. Tijela uprave republika slijede organizaciju savezne uprave, osim saveznih organa u čiju nadležnost spadaju poslovi saveznog značaja.

U razvoju uprave Jugoslavije i Hrvatske vidljivo je rano razdoblje, doba NOO-a, kada se država i njen aparat tek izgrađuju. Ustavi iz 1946. i 1947. g. definiraju ulogu i značaj NO-a. 1953. g. skupštine dobivaju Izvršna vijeća. 1963. g. osnivaju se društveno-političke zajednice, a 1974. predsjedništva republika.

Temeljna uža tijela uprave bila su NOO-i, NO-i te općine. Središnja tijela uprave bila su ministarstva, sekretarijati, komiteti, savjeti, zavodi, uprave ... Praktički jedino republičko tijelo, uz Sabor i IVS, koje u razdoblju od 1944. do 1990. g. nije mijenjalo nadležnost, je Ministarstvo unutarnjih poslova, kasnije RSUP.

Država reagira na unutrašnje i vanjske događaje te sukladno njima, osniva tijela uprave, tako je npr. 1949. g. osnovano Ministarstvo za državne nabavke, ili 1970. g. Republički savjet za informatiku, odnosno dolazi do osamostaljivanja organa, te se npr. 1968. g. Republička geodetska uprava izdvaja iz Republičkog sekretarijata za financije.

Uprava, koja provodi zakone, posrednik je između vlasti i građana. Neovisno o promjenama naziva država, najviših tijela države ili tijela uprave, uprava u ustavnim državama obuhvaća cjelokupan život države i građana. Zadaće tijela uprave u načelu su uvijek iste - osiguranje ostvarivanja prava, dužnosti i odgovornosti kako države tako građana.

VIRI IN LITERATURA

- Amandmani LXIV. do LXXV. na Ustav SRH. (1990). Narodne novine službeni list SRH, br. 31.
- Amandmani XI do XXVI na Ustav SRH. (1986). Narodne novine službeni list SRH, br. 5.
- Bućin, R. (2002). Uprava 1945-1952. godine: Problemi poznavanja ustroja, identifikacije stvaratelja i oblikovanja fonda. *Arhivski vjesnik*. 45, str. 51-82, Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
- Hedbeli, Ž. (2011). *Institucije državne uprave Republike Hrvatske od osamostaljenja do članstva u Europskoj Uniji, I. dio., 1990.-2004.* Zagreb : Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću, pridobljeno 15. 09. 2014. s spletne strani: http://www.documenta.hr/assets/files/publikacije/institucije_drzavne_uprave.pdf.
- Holjevac Tuković, A. (2002). Uloga republičkih ministarstava u upravi NRH (1945-1953). *Arhivski vjesnik*. 45, str. 103-114, Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
- Odluka o izgradnji Jugoslavije na federativnom principu. (1945). Službeni list DFJ, br. 1.
- Odluka o međurepubličkim komitetima. (1974). Službeni list SFRJ, br. 33.
- Odluka o Narodnoj vladi Hrvatske. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 2.
- Odluka o osnivanju i radu međurepubličkih komiteta. (1971). Službeni list SFRJ, br. 37.
- Odluka o osnivanju Komiteta za ONO i DSZ SRH. (1982). Narodne novine službeni list SRH, br. 43.
- Odluka o reorganizaciji Vlade NRH. (1951). Narodne novine službeni list NRH, br. 27.
- Odluka o ustrojstvu i poslovanju NOO-a i skupština u FDH. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 2.
- Odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu državne vlasti u Hrvatskoj. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 2.
- Opće uputstvo o osnivanju povjereništava u kotarskim i gradskim NO-ima i reorganizaciji upravnog aparata NO-a. (1948). Službeni list FNRJ, br. 89.
- Opći zakon o narodnim odborima. (1946). Službeni list FNRJ, br. 43.
- Opći zakon o NO-ima. (1949). Službeni list FNRJ, br. 49.
- Popović, S., Dimitrijević, P. (1951). *Organizacija i funkcionisanje državne uprave FNRJ : priručnik za pripremanje državnih ispita iz administrativne i pravne struke.* Beograd: Službeni list FNRJ.
- Pravilnik o mjerama za sprečavanje i suzbijanje malarije. (1960). Službeni list FNRJ, br. 22.
- Pravilnik o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva. (2002). Narodne novine službeni list RH, br. 90.
- *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske* (2006). Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
- Radelić, Z. (2006). *Hrvatska u Jugoslaviji 1945.-1991. Od zajedništva do razlaza.* Zagreb: Školska knjiga.
- Rezolucija I. zasjedanja ZAVNOH-a. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 1.
- Ukaz o osnivanju Ministarstva za državne nabavke NRH. (1949). Narodne novine službeni list NRH, br. 36.
- Ukaz o osnivanju oblasti kao administrativno-teritorijalnih jedinica i privremenih NO-a oblasti na teritoriju NR Srbije, NRH, NR Slovenije, NR Makedonije i NR BiH. (1949). Službeni list FNRJ, br. 26.
- Ukaz o promjeni naziva Ministarstva lokalnog saobraćaja NRH. (1949). Narodne novine službeni list NRH, br. 5.
- Ukaz o proširenju važnosti Ustava, zakona i drugih propisa NRH na područje Istre, gradova Rijeke i Zadra te otoka Lastova. (1947). Narodne novine službeni list NRH, br. 87.
- Ukaz o ukidanju Ministarstva državnih poljoprivrednih dobara i Komiteta za vanjsku trgovinu i osnivanju Ministarstvo za uvoz i izvoz. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 41.
- Ukaz o ukidanju Ministarstva industrije, Ministarstva drvne industrije i Ministarstva komunalnih poslova Vlade NRH, osnivanju Ministarstva državnih poljoprivrednih dobara i Ministarstva za nauku i kulturu Vlade NRH i osnivanju Savjeta za prerađivačku industriju, Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo, Savjeta za promet robom, Savjeta za lokalnu privredu i Savjeta za energetiku i ekstraktivnu industriju Vlade NRH. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 20.
- Ukaz o ukidanju Ministarstva obalnog pomorstva, ribolova i lokalnog saobraćaja i osnivanju Ministarstva rada. (1946). Narodne novine službeni list NRH, br. 34.
- Ukaz o ukidanju Ministarstva rudarstva NRH. (1949). Narodne novine službeni list NRH, br. 5.

- Ukaz. (1947). Narodne novine službeni list NRH, br. 87.
- Ukaz. (1948). Narodne novine službeni list NRH, br. 8.
- Uputstvo o vođenju matičnih knjiga. (1968). Službeni list SFRJ, br. 42.
- Uredba o Državnom sekretarijatu za poslove opće uprave i budžet. (1954). Narodne novine službeni list NRH, br. 8.
- Uredba o načinu čuvanja i korištenju podataka premjera i katastra zemljišta. (1969). Službeni list SFRJ, br. 29.
- Uredba o organiziranju povjereništva u kotarskim, gradskim i rajonskim NO-ima, te Oblasnom NO-u Dalmacije i reorganizaciji upravnog aparata NO-a. (1948). Narodne novine službeni list NRH, br. 84.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije drvne industrije. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije državnih poljoprivrednih dobara. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 43.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije građevinske industrije. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 41.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije kemijske industrije. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije metalne industrije. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije odjeće i obuće. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije prehrambene industrije. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije za elektroprivredu. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije za građevinarstvo. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 41.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije za nemetale. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 55.
- Uredba o osnivanju Generalne direkcije za ugalj. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Komiteta za komunalne poslove. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Komiteta za lokalnu industriju i zanatstvo. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Komiteta za pomorstvo. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 62.
- Uredba o osnivanju Komiteta za vodoprivredu. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 26.
- Uredba o osnivanju Sekretarijata narodne obrane. (1956). Narodne novine službeni list NRH, br. 72.
- Ustav FNRJ. (1946). Službeni list FNRJ, br. 10.
- Ustav NRH. (1947). Narodne novine službeni list NRH, br. 4.
- Ustav SFRJ. (1963). Službeni list SFRJ, br. 14.
- Ustav SFRJ. (1974). Službeni list SFRJ, br. 9.
- Ustav SRH. (1963). Narodne novine službeni list SRH, br. 15.
- Ustav SRH. (1974). Narodne novine službeni list SRH, br. 8.
- Ustavni zakon NRH o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti. (1953). Narodne novine službeni list NRH, br. 9.
- Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti. (1953). Službeni list FNRJ, br. 3.
- Ustavni zakon o promjeni Ustava SRH. (1967). Narodne novine službeni list SRH, br. 9.
- Ustavni zakon o provođenju Ustava SRH. (1963). Narodne novine službeni list SRH, br. 15.

- Ustavni zakon za provođenje Amandmana LXIV. do LXXV. na Ustav SRH. (1990). Narodne novine službeni list SRH, br. 31.
- Zakon i izmjenama i dopunama Zakona o upravi. (1971). Narodne novine službeni list SRH, br. 31.
- Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH. (1947). Narodne novine službeni list NRH, br. 60.
- Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH. (1949). Narodne novine službeni list NRH, br. 29.
- Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 27.
- Zakon o imenu Narodne Republike Hrvatske. (1946). Narodne novine službeni list NRH, br. 34.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH od 17. svibnja 1950. (1950). Narodne novine službeni list NRH, br. 48.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o organima uprave u NRH. (1961). Narodne novine službeni list NRH, br. 27.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o organima upravljanja u NRH. (1962). Narodne novine službeni list NRH, br. 28.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o organizaciji i djelokrugu republičkih organa uprave i republičkih organizacija. (1983). Narodne novine službeni list SRH, br. 33.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima općina i kotara u NRH. (1965). Narodne novine službeni list SRH, br. 13.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o republičkim savjetima. (1978). Narodne novine službeni list SRH, br. 17.
- Zakon o općenarodnoj obrani. (1982). Službeni list SFRJ, br. 21.
- Zakon o općenarodnoj obrani. (1984). Narodne novine službeni list SRH, br. 27.
- Zakon o organima uprave u NRH. (1956). Narodne novine službeni list NRH, br. 23.
- Zakon o organizaciji i djelokrugu republičkih organa uprave i republičkih organizacija. (1979). Narodne novine službeni list SRH, br. 44.
- Zakon o osnivanju Državnog sekretarijata za robni promet. (1958). Narodne novine službeni list NRH, br. 25.
- Zakon o osnovama društvenih savjeta i o saveznim društvenim savjetima. (1979). Službeni list SFRJ, br. 34.
- Zakon o osnovama sistema države uprave i o Saveznom izvršnom vijeću i saveznim organima uprave. (1978). Službeni list SFRJ, br. 23.
- Zakon o podjeli NRH na kotare, gradove i općine. (1952). Narodne novine službeni list NRH, br. 16.
- Zakon o promjeni naziva Narodno-oslobodilačkih odbora. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 3.
- Zakon o promjeni naziva Zemaljskog antifašističkog vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske. (1945). Narodne novine službeni list FH, br. 3.
- Zakon o republičkim savjetima. (1975). Narodne novine službeni list SRH, br. 12.
- Zakon o republičkoj upravi. (1965). Narodne novine službeni list SRH, br. 16.
- Zakon o Republičkom komitetu za odnose s inozemstvom. (1977). Narodne novine službeni list SRH, br. 31.
- Zakon o Republičkom savjetu za boračka i invalidska pitanja. (1970). Narodne novine službeni list SRH, br. 31.
- Zakon o Republičkom savjetu za informatiku. (1970). Narodne novine službeni list SRH, br. 45.
- Zakon o saveznoj upravi. (1965). Službeni list SFRJ, br. 7.
- Zakon o sigurnosti prometa na cestama. (1984). Narodne novine službeni list SRH, br. 18.
- Zakon o upravi. (1968). Narodne novine službeni list SRH, br. 40.
- Zakon o upravi. (1978). Narodne novine službeni list SRH, br. 16.
- Zakon o važenju Ustava, zakona i drugih saveznih pravnih propisa na teritoriju koji je Međunarodnim sporazumom proširena civilna uprava FNRJ. (1954). Službeni list FNRJ, br. 45.

SUMMARY

Živana HEDBELI*, *Nikola MOKROVIĆ***

STUDY OF CROATIAN ADMINISTRATION FROM 1945 TO 1990

In the year 1945, the anti-fascist victory enabled the establishment of a new Yugoslavia, known mostly by her last name - Socialistic Federative Republic of Yugoslavia (SFRJ). Croatia was one of the Yugoslav republics.

In the year 1945, the Land Anti-Fascist Council of National Liberation of Croatia (ZAVNOH) became the National Parliament of Croatia and the national liberation councils (NOO) became national councils (NO).

In the year 1946, the name of Croatia, as a national republic in the frame of Yugoslavia was - National Republic of Croatia (NRH). National Parliament of Croatia became the Parliament of NRH. National Government of Croatia was the Government of NRH. NOs were bodies of state power through which people executed their power in administrative-territorial units: villages, small towns, towns, counties, districts or regions. In the year 1947 ministries were governmental bodies.

In the year 1953, for direct execution of certain executive tasks from the republic governmental bodies' field, state secretaries, independent directions, administrative institutions and other independent bodies of administration were established. For execution of public executive tasks of general interest in the fields of education, science, culture, public health and social welfare and for execution of administrative tasks from the republic governmental bodies' field, councils were established.

In the year 1963, SFRJ consisted of socialistic republics (SR). The representative body of a sociopolitical community (DPZ) was an assembly. In DPZs, political-executive bodies of the assembly were established. DPZ's were: local authorities (općina), counties and the Republic. Governmental bodies were republic secretaries, councils, administrations and bureaus.

In the year 1974 DPZs were: local authorities, the urban municipalities' association, local authorities' association and the Republic. In DPZ, as a political-executive body of the assembly, Executive Council or other equivalent collegial executive body was established. In the year 1978, governmental bodies were secretaries, committees, administrations and other bodies. In the year 1979, governmental bodies were secretaries, committees, administrations.

In the year 1986, urban municipalities were obliged to unite in the urban municipalities' association. Local authorities who made territorial and socio-economical entirety were to unite in the local authorities' association.

In the year 1990, the Socialistic Republic Croatia (SRH) became the Republic of Croatia (RH), while local authorities' associations ceased to exist. Parliament of the SRH, Presidency of the SRH and the Executive Council of the Parliament of the SRH,

---

* Dr. Živana Hedbeli, Assoc. Prof., scientific co-worker, senior archivist, director, State Archives in Zagreb, Opatička 29, 10000 Zagreb, Croatia, contact: zivana.hedbeli@gmail.com.

** Nikola Mokrović, Documenta - Center for Coping with the Past, Selska 112c, 10000 Zagreb, Croatia, contact: nikola.mokrovic@documenta.hr.

republic secretaries and republic committees continued their work as the Parliament of the RH, Presidency of the RH, Government of the RH and republic ministries.

Administration or governmental bodies execute rights and duties of the republic. By work of each body, documents are created, as a by-product needed by bodies themselves for their work, by citizens for fulfillment of their rights and which researchers and scientist use in various different purposes. Governmental bodies are very important for archivists. A vast majority of records preserved by the state archives are created by administration work, as well as those records that are still to be delivered to the archives. Archivists' task is to enable all users to use documents they are interested in, leaving to each and every user to evaluate, interpret and appraise documents or to make their own conclusions.